

Изказване на омбудсмана Диана Ковачева на форум, относно прилагането на Хартата за основните права на ЕС в държавите - членки, организиран от конституционния съдия проф. Атанас Семов

22 ноември 2019 г., 13.00 часа, Резиденция „Бояна“

**Уважаеми г-н министър,
Ваши превъзходителства,
Уважаеми представители на институции, съдебна система,
адвокатурата, представители на академичните среди,
Уважаеми проф. Семов,**

С удоволствие и радост приех поканата да участвам в днешния форум. Бих искала да Ви поздравя с организирането му, Вие сте емблематична фигура в областта на правото на ЕС с Вашите последователни, неуморни и упорити усилия за укрепване капацитета за прилагане на правото на ЕС в България.

С основание може да се твърди, че Хартата на ЕС е едно от най-сериозните постижения на ЕС, защото спазването на правата на човека е важен знак, но и залог за зачитането на принципа за върховенство на правото и за функционирането на правовата държава.

Хартата на ЕС има трудна съдба, както е трудна и битката за признаването на основните права и свободи, които тя регламентира. ЕС извървя дълъг път до създаването на своята харта. Нека си припомним, че първото решение по казус, свързан със защита на основните права – делото Стодери, е постановено от Съда на ЕС още през 69 г. – 40 години преди хартата.

Безспорно, хартата, както вече беше споменато многократно е един млад документ – 10 годишен, въпреки че някои твърдят, или поне връщат назад към 2000 година, когато тя беше създадена. Но за разлика от всички следвоенни международно-правни конвенции в областта на правата на човека Хартата на ЕС е един правозащитен акт от ново поколение – това е първият правозащитен акт създаден през XXI век. Тя поставя защитата правата на човека в сърцето на ЕС, там където винаги са били и изпълва със съдържание онази част от чл. 2, която посочва сред целите на Съюза правовата държава и зачитането правата на човека.

Като омбудсман считам, че е тревожен фактът, че много граждани на ЕС не познават правата си и Хартата на ЕС. Едно изследване, на което

попаднах съвсем наскоро, на „Евробарометър“, относно осведомеността за Хартата показва, че едва 42%, от отговорилите на това изследване, са чували за нея, а само 12% знаят какво представлява тя.

Като омбудсман, като човек, който всеки ден се среща с хората в приемната ще Ви кажа, че всеки човек усеща, когато правата му са нарушени, когато е жертва на несправедливо отношение. Усеща го с онова интуитивно право, което всеки носи в себе си.

В духа на най-добрите правозащитни традиции Хартата обединява в един единствен правен инструмент всички граждански, икономически, политически, социални права, с които се ползват гражданите на ЕС и лицата, които са на територията на Съюза. Тя ясно откроява техния неделим характер. Тя обаче надхвърля Европейската конвенция за защита правата на човека, защото съдържа нови права, такива които не се били обект на внимание, преди нейното създаване. Например – правото на добра администрация, защитата на личните данни, правото да правиш бизнес, правото на защита на потребителите. Но и в ЕС, както и навсякъде по света, постигнатото съгласие за правата на човека не бива да се приема за даденост.

Хартата на ЕС трябва да разгърне своя потенциал и да бъде последователно и ефективно прилагана. Много от Вас в тази зала имате принос за прилагането на Хартата като по този начин ѝ придавате живот и ѝ давате възможност да влияе върху живота на хората.

Без колебание, според мен, може да се твърди, че Хартата създава за ЕС собствен механизъм за защита на основните права на неговите граждани. През 2018 г. Съда на ЕС се позова на Хартата във връзка с 356 дела спрямо само 27 дела през 2010 г. Когато отправят официални запитвания до Съда на ЕС, националните съдилища все по-често се позовават на Хартата.

Естествено като омбудсман и защитник на правата на гражданите днес аз ще ви напомня за едно от големия брой права, които Хартата регламентира, а именно чл. 41, в който е залегнало едно ново право – правото на добра администрация. Това право не е предвидено в Европейската конвенция за защита правата на човека, но то е съществен и неделим елемент от демократичното управление, от усилията за изграждане на правова държава.

Въпреки, че относително късно намира своето място сред правата на човека, исторически правото на добра администрация е едно от първите права, които гражданите си извоюват.

Правото на добра администрация е ключово, защото подобно на правото на справедлив процес, то е ключ към упражняването на редица други права.

Именно така през призмата на доброто управление, през призмата на правото на добра администрация – там е ролята и на омбудсмана, чиито конституционен и законен мандат е застъпничеството за правата на българските граждани.

Омбудсманът често е наричан коректив на лошата администрация, а тя отдавна вече не се свързва с проявите на грубо и нелюбезно отношение, тя е поведение с което се създава усещането за непрозрачност, непредсказуемост и безотчетност, среда и условия за разгръщане на корупционни практики. Зачитането на правото на добра администрация и противодействието на лошата администрация от страна на институциите е и основният фокус в мандата на Европейския омбудсман.

В приемната на омбудсмана идват много хора, които се оплакват от нарушени права и то точно от нарушеното право на добра администрация. За последните вече близо 11 месеца ние сме получили над 9 600 жалби и в топ 5 от сигналите, които стигат до нас, е и нарушеното право на добра администрация – над 7% от жалбите са посветени, именно на този проблем.

Реализацията на принципите на добра администрация гарантира благоприятна институционална среда, в която гражданите могат да реализират своите права.

Ще цитирам накрая дефиницията за лоша администрация, която е създадена от европейския омбудсман и потвърдена от ЕП: „Лошото администриране е налице, когато публичен орган не действа в съответствие с правото и принципа, който е задължителен за него“.

Пожелавам успех на заключителното събитие на Международния семинар във връзка с прилагането на ХОПЕС. Сигурна съм, че представените добри примери, обмяната на идеи и добри практики, направените анализи, теоретическите и практическите проблеми, които ще бъдат обсъждани в следващите няколко дни, ще дадат очакваното, а именно популяризирането на Хартата и на добрите резултати от реализирания проект на проф. Семов.

Благодаря Ви за вниманието и успех на конференцията!